

شاگردان

حاج ملا احمد نراقی

ناصرالدین انصاری قمی

احیاناً به نقد و رد آن می پردازد. گویند، به هنگام خداحافظی شیخ انصاری از استادش، مرحوم نراقی فرموده بود: آن قدر که من از ایشان استفاده کردم، او از من بهره نبرد، و هم فرمود: من در مسافرت های مختلف، زیاده بر پنجاه مجتهد مسلم دیدم که هیچ یک از ایشان به مانند شیخ مرتضی نبودند. مرحوم شیخ بر **عوائلالایام** نراقی نیز حاشیه نگاشته است. از دیگر آثار وی رسائل، مکاسب، صلاة، زکاة و طهارت است.

(باب الالقاب، ص ۳۷ و کتاب

«زندگی و شخصیت شیخ انصاری»)

۲. آية الله حاج سيد محمدتقی کاشانی (۱۲۵۸ق)

عالم جلیل حاج سید محمدتقی بن میر عبدالحی بن سید ابراهیم بن سید ماجد پشت مشهدی حسینی کاشانی، یکی از علمای بزرگ کاشان و از معاصرین حاج ملا احمد نراقی بوده است، که در اوایل تحصیلش به شاگردی مرحوم نراقی پرداخته بود.

وی فقیهی اصولی، و جامع بین علوم ظاهری و باطنی، و عابد و زاهد بود که ریاضات و عبادات شرعیه، و اوراد و اذکارش بیش از تألیفات و تصنیفاتش بوده است. اما با این همه، در مجلس درس وی گروهی بسیار از علما و فضلا شرکت می کردند و از تحقیقات علمی او استفاده می بردند. بین او و حاج ملا احمد نراقی، مناظراتی بود که گاه به مشاجره و مناظره می انجامید. اما زمانی که خبر وفات فاضل نراقی بدو رسید با صدای بلند به گریه افتاد و مکرر بر او رحمت فرستاد و این امر مایه شگفتی همگان گردید و صفای نفس او را نمایانید.

فقیه، اصولی، متکلم، ادیب و شاعر توانا، دانشمند عظیم الشان شیعه در نیمه نخست قرن سیزدهم هجری مرحوم حاج ملا احمد نراقی (۱۱۸۵-۱۲۴۵ق) از بزرگ ترین عالمانی است که چشم روزگار به خود دیده است. فقیهی که کتاب های ارزنده اش، دوست سال است مورد استفاده بزرگان علم و دانش قرار گرفته و فقیهان به فهم کلام وی، افتخار می جویند. اشعار نغز و شیوایش ورد زبان ادیبان و شاعران و دفاع جانانه اش از حریم اسلام و جواب دندان شکنش به معاندین دین و آیین، قرن ها است که بر سر زبان ها است.

با گذشت حدود دو قرن از وفاتش، یاد ماندگار و نام نیکش با خاندان جلیش، کتاب های علمی اش، شاگردان نامی اش از یادها نخواهد رفت و گردش روزگار و گذشت لیل و نهار، عظمت علمی وی را تحت الشعاع قرار نمی دهد. اینک، در این مقال کوتاه، اشاره ای گذرا به برخی از شاگردان و مجازین آن مرد بزرگ می کنیم. امید آن که پسند ارباب معرفت قرار گیرد.

۱. آية الله العظمی شیخ مرتضی انصاری (۱۲۱۴-۱۲۸۱ق)

شیخ انصاری، یکی از شاگردان مشهور نراقی و مجاز از ایشان است (تصویر این اجازه در کتاب «زندگانی و شخصیت شیخ انصاری» ص ۱۴۵-۱۵۹ آمده است). شیخ در کاشان مدت چهار سال از محضر حاج ملا احمد نراقی استفاده برد و مبانی علمی اش را استوار ساخت. مرحوم شیخ در جای جای دو کتاب معروفش رسائل و مکاسب به آثار نراقی اشاره کرده و

از آثار وی کتاب‌هایی در حجیت ظن، مباحث الفاظ و متفرقات است. رساله حجیت ظن وی مهم و ارزشمند و دال بر تبصرش در حدیث و رجال و کلام و فلسفه می‌باشد. نیز از تألیفات او کتاب «تنقیح الاصول» است.

(لباب‌اللقاب، ص ۷۴-۷۵، کرام‌البررة، ج ۱، ص ۲۲۰)

۳. آیه‌الله ملاعلی مددساوجی کاشانی (م ۱۲۷۰ ق)

فقیه بزرگوار ملاعلی مدد بن رمضان ساوجی - پدر آیه‌الله میرزا حبیب‌الله کاشانی - پس از کسب علوم شرعی - فقه و اصول - در قزوین، در نزد آیه‌الله سید ابراهیم قزوینی صاحب ضوابط الاصول، به کاشان آمد و به درس حاج ملا احمد نراقی حاضر شد و سال‌ها از محضر پر فیض وی استفاده می‌برد تا آن‌که بین او و فاضل نراقی در بعضی از مسائل، مناظره و گفت‌وگویی در گرفت که همان سبب جدایی وی از نراقی و پیوستن به حاج سید محمدتقی کاشانی گردید.

از آثار وی کتاب‌های: شرح ارشاد علامه، رساله شکایات، رساله استصحاب، اصالة البرائة، رؤس المسائل الفقهية و رسالة اشتراط القبض فی الوقف می‌باشد.

(لباب‌اللقاب، ص ۱۱۸)

۴. آیه‌الله حاج ملامهدی نراقی (۱۲۰۹-۱۲۶۸ ق)

علامه عالیقدر حاج ملامهدی نراقی بن فاضل نراقی (حاج ملامهدی) کوچک‌ترین فرزند پدرش بود که پس از درگذشت پدر بزرگوارش به دنیا آمد و بنام پدرش نامیده شد و به آقای کوچک شهرت یافت. وی فقهی بزرگ و مجتهدی سترگ بود که دستی گشاده داشت و جامع شرایط فتوا و اجتهاد، و دربرگیرنده مراتب حُسن اخلاق و درستی و راستی بود. او در آغاز به آقای کوچک، و سپس از سوی فتحعلی شاه قاجار به «آقا بزرگ» شهرت یافت و هم‌اینک مسجد و مدرسه آقا بزرگ در کاشان، از یادگارهای وی است که پدرزنش حاج محمدتقی کاشانی، برای تدریس و اقامه جماعت او بنا نهاد.

وی از حاج ملا احمد نراقی، وحید بهبهانی، شیخ جعفر کاشف الغطاء و سید جواد عاملی اجازه روایت داشت و سال‌ها نزد برادر بزرگ‌ترش حاج ملا احمد نراقی به تحصیل علوم دینی پرداخته بود. وی در سال ۱۲۶۸ ق بدرود حیات گفت و پیکر پاکش در بقعه علی بن بابویه قم به خاک سپرده شد.

از آثار وی کتاب «تنقیح الاصول» و «المقاصد العلیة فی شرح قواعد العلامة» می‌باشد.

(لباب‌اللقاب، ص ۱۰۵-۱۰۶)

۵. آیه‌الله حاج میرزا ابوالقاسم نراقی کاشانی (م ۱۲۵۶ ق)

عالم ربانی و فقیه صمدانی میرزا ابوالقاسم فرزند ملامهدی نراقی، یکی از بزرگان علمای کاشان به شمار می‌رفت. اعتمادالسلطنه در المآثر و الآثار درباره او می‌نویسد: عالم ربانی و فقیه بلاثانی میرزا ابوالقاسم نراقی، که در او اجتهاد و فقاقت، و ریاست و وجاهت جمع شده بود.

وی عالمی فقیه و مقدس و صالح، وارسته و متقی بود و در فضل و عدالت و زهد و تقوا مقامی عالی داشت و از شاگردان و مُجازین برادر بزرگوارش حاج ملا احمد نراقی به شمار می‌رفت، و هر وقت از محقق نراقی پرسش فقهی و استفتائات متعدد می‌شد، در پاسخ به آن‌ها، به ایشان مراجعه می‌کرد و بر گفتارش اعتماد می‌نمود.

او در سال ۱۲۵۶ ق، در بازگشت از سفر حج، در اثنای سفرش به مدائن بیمار شد و درگذشت. ماده تاریخ و فاتش جمله «خوار و زار مُرد» می‌باشد. (و این هم به خاطر دعایی بود که زیر ناودان بیت‌الله الحرام کرده بود که خداوند او را به وطنش باز نگرداند تا به مرافعات مردم و ریاست عامه مبتلا نشود، و خدا هم دعایش را مستجاب ساخت) فرزندش عالم فقیه میرزا محمدصادق نراقی (م ۱۳۰۴ ق)، از شاگردان شیخ انصاری و حاج سید حسین کوهکمری بود و ریاست و مرجعیت کاشان را بر عهده داشت.

(لباب‌اللقاب، ص ۱۰۴-۱۰۵؛ المآثر و الآثار، ص ۱۶۲)

۶. علامه فقیه حاج ملا محمد جواد نراقی کاشانی (۱۲۲۲-۱۲۷۸ ق)

او فرزند حاج ملا احمد نراقی و از شاگردان پدرش، و عالمی فقیه و فاضلی جلیل بود و در امر به معروف و نهی از منکر و اقامه جماعت کوششی بسیار داشت و مردم کاشان در تمام کارهایشان به او مراجعه می‌کردند و نمازهایشان را به امامت او به جای می‌آوردند. وی در سال ۱۲۷۸ ق بدرود زندگی گفت و فرزند برومندش آیه‌الله حاج میرزا جلال‌الدین علی نراقی - که عالم فاضل ادیب و فقیه محقق خطیب و واعظ فصیح و بلیغ بود - جانشین بالاستحقاق مسند پدری خود گردید. از آثار وی کتاب «معتضد الشیعه» و شرح خطبه غدیریه است - تولدش در ۱۲۴۱ ق و وفاتش در ۱۲۸۸ ق بود.

(لباب‌اللقاب، ص ۱۰۳-۱۰۴، کرام‌البررة، ج ۱،

ص ۲۷۵؛ مکارم الآثار، ج ۴، ص ۱۲۴۱)

نفی ضرر، قاعده وفاء بالعقود، علم نحو، طب، اوزان، متفرقات، حاشیه بر مفتاح الاصول فاضل نراقی، شرح دیباجه قاموس، شرح مقاله دهم از اصول اقلیدس.

وی در شوال المکرم ۱۲۶۲ ق درگذشت و پیکر پاکش را در وادی السلام نجف، نزدیک مزار هود و صالح (ع) به خاک سپردند.

(لباب الالقباب، ص ۱۰۹-۱۱۰؛ کرام البرورة، ج ۱، ص ۷۵، مکارم الآثار، ج ۳، ص ۷۱۶-۷۱۷)

۱۰. مولانا محمدحسن جاسبی قمی

یکی از علمای بزرگ کاشان و از شاگردان حاج ملااحمد نراقی و عالم و فاضل و ادیب بوده است. زمانی که استادش درگذشت، در قصیده‌ای، او را مرثیه گفت و این شعر در لباب الالقباب آمده و از آن کمال تبخرش در ادب عرب پدیدار است.

(لباب الالقباب، ص ۹۷؛ کرام البرورة، ج ۱، ص ۲۹۷؛ مکارم الآثار، ج ۴، ص ۱۲۴۰)

۱۱. آية الله حاج ملا محمد نراقی (۱۲۱۵-۱۲۹۷ ق)

وی مشهورترین و بزرگ‌ترین فرزند مرحوم حاج ملااحمد نراقی و ملقب به «عبدالصاحب» بوده و پس از تحصیلات به درجه عالی علمی نائل آمد و از پدر بزرگوارش اخذ علم و دانش نمود و از او به دریافت اجازه مفتخر شد و در کاشان، به ریاستی عظیم و شهرتی بزرگ رسید. وی، جامع معقول و منقول و رئیس علمای کاشان بود و در آن شهر و اطرافش به «حجة الاسلام» شهرت داشت و تولیت مدرسه سلطانی بدو مفوض بود. وی، داماد آية الله میرزای قمی صاحب قوانین و پدر بزرگوار حضرات آیات: میرزا جلال الدین، میرزا ابوالقاسم، میرزا فخرالدین و میرزا صدرالدین احمد نراقی بوده و دامادش آية الله ملا محمد کزازی قمی (برادرزنی میرزای قمی) نیز از علمای مشهور قم بوده است.

آثارش عبارتند از: انوار التوحید (در کلام)، مشارق الاحکام (در قواعد فقهیه)، المرصد در علم اصول وی، در روز سه شنبه ۲۳ محرم الحرام ۱۲۹۷ ق در هشتاد سالگی درگذشت و در نجف اشرف، نزد پدر بزرگوارش مدفون شد.

(لباب الالقباب، ص ۲۳-۲۴؛ مکارم الآثار، ج ۲، ص ۵۵۵-۵۵۶؛ المآثر و الآثار، ص ۱۴۴؛ فهرست کتابخانه آستان قدس رضوی، ج ۵، ص ۶۱۴)

۷. آية الله حاج میرزا محمدنصیر نراقی کاشانی (۱۲۱۹-۱۲۷۳ ق)

او یکی دیگر از فرزندان حاج ملااحمد نراقی و از شاگردان پدرش و صاحب جواهر بود. وی فقهی متتبع و آگاه از علوم شرعی و ریاضیه و عادل و زاهد و صالح بود. از آثارش شرحی بزرگ و مبسوط بر شرح لمعه است. او در ۱۲۷۳ ق در کاشان درگذشت.

(لباب الالقباب، ص ۱۰۳؛ مکارم الآثار، ج ۳، ص ۶۷۵)

۸. آية الله حاج ملا احمد نطنزی کاشانی

او شاگرد نامدار و داماد حاج ملااحمد نراقی و مجاز از وی و شمشیر آخته نراقی بر سر مخالفین، و مدافع حریم استادش در برابر معارضینش بود. حاج ملا مهدی - فرزند محقق نراقی - در اجازه اش به میرزا ابوتراب نطنزی - فرزند ایشان - درباره او نوشته است: «عالم عکم علامه و فاضل فخم فهامه، جامع فضائل و مفاخر و حاوی فواضل و مآثر حاج ملااحمد نطنزی ...» وی، پس از وفاتش، در نجف اشرف مدفون شد.

(لباب الالقباب، ص ۱۰۹؛ کرام البرورة، ج ۱، ص ۷۴)

۹. آية الله حاج میرزا ابوتراب نطنزی کاشانی (۱۲۲۱-۱۲۶۲ ق)

او فرزند حاج ملااحمد نطنزی و نوه دختری حاج ملااحمد نراقی و شاکرد نامی او بوده است. از حاج ملا مهدی نراقی - برادر ملااحمد نراقی - و ملاقاسم نراقی (شاگرد صاحب ریاض و مجاز از وی و آقا محمدعلی بهبهانی) اجازه روایت داشت. حاج میرزا ابوتراب فقهی بزرگ و عالمی سترگ بود و تألیفاتش بسیار است. او به غیر از فقه و اصول و حدیث و رجال، بر تورات و انجیل و طب و علوم غریبه (رمل و طلسمات) و ریاضیات و هندسه و هیئت و نجوم و حکمت و کلام تسلطی فراوان داشت.

از هر سو برای استفاده از علوم سرشارش، به محضرش می‌شتافتند و کتاب هایش، شهرتی فراوان داشت. از جمله کتاب هایش، عبارتند از:

شرح دروس، مرصد الاصول، تنزیه الامامیه، الرسالة المهدویة فی الرد علی الصوفیة و رساله های بسیار در: شهرت،

۱۲. آیه الله سید میرزا حبیب الله کاشانی

عالم جلیل و فقیه نبیل میرزا حبیب الله بن سید رفیع الدین محمد حسینی نظنزی کاشانی، معروف به میرزا بابا-جد مادری علامه میرزا حبیب الله کاشانی-یکی دیگر از شاگردان حاج ملا احمد نراقی است. پدرش سید رفیع الدین محمد هم از علمای افاضل و صاحب کتابی در علم منطق بوده است. (لباب الالقاب، ص ۶۱ و ۱۱۷، کرام البررة، ج ۱، ص ۲۹۴)

۱۳. آیه الله علامه سید شفیع جابلقی بروجردی (م ۱۲۸۰ ق)

فقیه اصولی رجالی، علامه سید شفیع بن سید علی اکبر موسوی جابلقی، از بزرگان شاگردان شریف العلماء مازندرانی (در کربلا) و حاج ملا احمد نراقی (در کاشان) بوده و از او و سید محمدباقر شفتی حجة الاسلام و مولا علی اکبر خراسانی اجازه روایت داشته است. وی در زادگاهش بروجرد-ریاستی تام و مرجعیتی تمام یافت و گروهی بسیار در مکتب او پرورش یافتند. برخی از آثارش عبارتند از: منهاج الاحکام، القواعد الشریقیة (در اصول)، مرشد العوام (رساله عملیه)، الروضة البهیة. (کرام البررة، ج ۱، ص ۶۲۵)

۱۴. آیه الله حاج ملامحمد کزازی قمی

وی عالمی عامل و فقیهی کامل بود، که پس از ازدواج مرحوم میرزای قمی با خواهرش برای تحصیل علوم دینی به قم آمد و پس از اندک زمانی قابلیت استفاده از درس میرزا را احراز کرد و پس از درگذشت میرزا (در سال ۱۲۳۶ ق)، به کاشان مهاجرت کرد و سالیان فراوان از درس حاج ملا احمد نراقی استفاده برد و به دامادی حاج ملامحمد-فرزند حاج ملا احمد نراقی-هم برگزیده شد و پس از وفات محقق نراقی در ۱۲۴۵ ق، به قم بازگشت و به ترویج دین مبین و امامت جماعت و قضاوت و حکومت شرعیه و تدریس و تربیت شاگردان پرداخت، تا آن که از دنیا رفت. از ثلث مال وی آب انباری استوار در محله عشقعلی قم بنیاد نهادند و ثلث روستای «تجره» و «دستجرد» را برای کارهای نیک وقف نمود. قبر شریفش در قبرستان شیخان است.

(مکارم الآثار، ج ۲، ص ۵۵۶؛ تاریخ قم، ص ۲۷۹؛

گنجینه دانشمندان، ج ۱، ص ۱۴۸)

۱۵. علامه فقیه شیخ محمدعلی آرنای کاشانی^۱ (م بعد ۱۲۵۰ ق)

ملا محمدعلی بن محمد حسن آرنای، فقیهی اصولی و جامع

علوم و فنون بود. در گلپایگان اقامت داشت و در آن جا وفات کرد و در کنار مسجدش به خاک سپرده شد. او در سال ۱۲۱۷ ق از حاج ملا احمد نراقی به دریافت اجازه نائل شد. از تألیفاتش شرح عوامل و منظومه در اصول فقه است.

(لباب الالقاب، ص ۱۱۶؛ تراجم الرجال، ج ۲، ص ۷۴۶)

۱۶. آیه الله سید میرزا احمد حسینی ساوجی (م ۱۳۰۵ ق)

سید میرزا احمد بن محتشم بن محمد صالح حسینی ساوجی، فقیهی فاضل و از شاگردان حاج ملا احمد نراقی و ملقب به شیخ المجتهدین بود. وی در ۱۳۰۵ ق درگذشت و در قبرستان شیخان قم به خاک سپرده شد.

(نقباء البشر، ج ۱، ص ۱۱۶)

۱۷. علامه فقیه شیخ احمد جرفادقانی (م بعد ۱۲۶۴ ق)

ملا احمد بن علی بن مختار گلپایگانی، فقیهی بزرگ و عالمی سترگ بود: او در کربلا، از شاگردان صاحب ریاض و فرزندش سید محمد مجاهد بود و در سال ۱۲۳۸ ق از حاج ملا احمد نراقی به دریافت اجازه نقل حدیث نائل آمد. از آثار ارزنده وی: منهج السداد فی شرح الارشاد، قواطع الاوهام فی نیذة من مسائل الحلال والحرام، دعائم الدین فی اتفاق اصول الفقه المتین، ازاحة الشكوك فی تملك العبد المملوك و رساله های فقهی دیگر است.

(کرام البررة، ج ۱، ص ۹۸؛ تراجم الرجال، ج ۱، ص ۷۹)

۱۸. علامه فقیه سید علی بن خلیفه احسانی نجفی (م بعد ۱۲۳۳ ق)

وی از شاگردان حاج ملا احمد نراقی بوده و اساس الاحکام او را در سال ۱۲۳۳ ق به خط خود نگاشته و در کتابخانه آل خلیفه موجود است.

(کرام البررة، ج ۲، ص ۵۰۶)

۱. از شماره ۱۵ تا ۲۰ از کتاب «اعلام الامامیه» نوشته حجة الاسلام سید محمد مجتهدی-زید عزه-نقل شد.

شد. کتابخانه وی در محله «حویش» نجف، دربرگیرنده بیش از بیست هزار کتاب مخطوط و چاپی نفیس می باشد.

(ماضی النجف وحاضرها، ج ۳، ص ۴۹۰؛ معجم رجال الفكر والادب فی النجف، ج ۱، ص ۲۶۵)

۲۱. آیه الله ملا غلامرضا آرائی کاشانی

شیخ غلامرضا بن محمدعلی آرائی یکی از فقهای بزرگ کاشان و عالم عابد زاهد و محتاط، و از شاگردان صاحب ریاض، سید محمد مجاهد، حاج ملا احمد نراقی و میرزای قمی بود.

از جمله کتاب هایش: رساله هلالیه (شرح حال امامزاده هلال بن علی (ع)) و قلائد اللثالی (شرح جامع الحکایات ترمذی است).

(امیان الشیعه، ج ۸، ص ۳۸۵؛ لباب الالقاب، ص ۱۱۶)

۲۲. آیه الله حاج ملاعلی خلیلی (۱۲۲۶-۱۲۹۷ق)

وی فرزند حکیم طبیب معروف ملا خلیل تهرانی، و از شاگردان شریف العلماء، سعید العلماء مازندرانی، شیخ محسن خنفر، شیخ علی و شیخ حسن کاشف الغطاء، صاحب فصول و صاحب جواهر بود و از حاج ملا احمد نراقی و صاحب جواهر اجازه روایت داشت.

از آثارش: خزائن الاحکام فی شرح تلخیص المرام، غصون الایکه الغرویه (در اصول)، سبیل الهدایه فی علم الدرایه است. (معارف الرجال، ج ۲، ص ۱۰۴)

۲۳. آیه الله علامه فقیه شیخ محمدعلی هزارجریبی مازندرانی

(۱۱۹۰-۱۲۴۵ق)

وی فقیهی بزرگ و عالمی جلیل و داماد شیخ جعفر کاشف الغطاء، و از شاگردان کاشف الغطاء، میرزا ابوالقاسم قمی، حاج ملا احمد نراقی و سید جواد عاملی صاحب مفتاح الکرامه بود و از اساتیدش اجازه روایت داشت.

از آثارش: البحر الزاخر (در فقه)، اللثالی المتألی (در اصول)، مخزن الاسرار و حاشیه بر هریک از: شرح لمعه، معالم، قوانین، شرایع و قواعد علامه است.

وی در ربیع الاول ۱۲۴۵ق در نجف اشرف درگذشت.

(معارف الرجال، ج ۲، ص ۳۰۸)

۱۹. فقیه جلیل علامه شیخ محمد میثمی

شیخ محمد بن محمد یوسف میثمی، از شاگردان حاج ملا احمد نراقی بوده و به استنساخ و گردآوری آثار استادش اهتمامی فراوان داشت. از آثارش «مسائل و رسائل فی حل غوامض المسائل» می باشد.

(تراجم الرجال، ج ۲، ص ۵۶۵)

۲۰. علامه آیه الله شیخ علی محمدخان نظام الدوله صدر اصفهانی

(۱۲۲۲-۱۲۷۶ق)

فقیه اصولی، محدث رجالی، ادیب شاعر ریاضی ملاعلی محمدخان نظام الدوله یکی از مفاخر علمای نجف اشرف به شمار می رفت. وی در آغاز از سوی فتحعلی شاه قاجار، حکومت کاشان را بر عهده داشت و در همان زمان از حاج ملا احمد نراقی به دریافت اجازه نائل آمد. او در سال ۱۲۴۷ق، شبانه از محل حکمرانی خویش فرار کرد و برای تحصیل علم به نجف اشرف شتافت و در محضر صاحب جواهر و ملا مقصود علی غروی، زانوی ادب به زمین زد و مبانی علمی اش را استوار ساخت. او در کاظمین هم از درس میرزا حسن - فرزند حکیم ملا علی نوری - فلسفه و کلام را بیاموخت.

وی در سوارکاری، تیراندازی، خطاطی، گردآوری کتب نفیس و تألیفات متعدد علمی دستی توانا داشت و نسلی متقی و صالح و دانشمند از خود به یادگار گذاشت.

برخی از آثارش عبارتند از:

کشف الابهام (فقه)، معارج القدس (کلام و فلسفه)، الشهاب الثاقب (ردّ صواعق ابن حجر)، اصول الفقه، رجال (۲ج)، سلافة الوزراء (در عرفان و اخلاق)، دیوان شعر (عربی و فارسی)، نور الابصار، النحو والصرف، الامامة، تقریرات درس صاحب جواهر و بسیاری دیگر.

او از دختر فتحعلی شاه قاجار، فرزندان به جای نهاد که همه از علمای نجف بودند و اینک، خاندان ایشان به آل حاج اسدخان و آل نظام الدوله شهرت دارند.

وی در هشتم ذی الحجة الحرام ۱۲۷۶ق در نجف درگذشت و در مدرسه صدر - که از یادگارهای جدش می باشد - مدفون

